

KORKUYU POLİTİKLEŞTİRMEK, ÖFKEYİ ÖRGÜTLEMELİK: FRANSA'DA (*RECONQUÊTE*) VE TÜRKİYE'DE (ZAFER PARTİSİ) AŞIRI SAĞ*

Doç. Dr. Bayram Koca

Kilis 7 Aralık Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
ORCID: 0000-0003-3269-7132

Dr. Öğr. Üyesi Selman Saç

Kütahya Dumlupınar Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
ORCID: 0000-0001-5044-2489

Öz

Bir süredir özellikle Avrupa'nın gündemini meşgul eden göçmen-mülteci meselesi Suriye Savaşı'ndan sonra daha geniş bir coğrafyanın sorunu haline geldi. Bu durumun, ilk elden sonucu dışlayıcı politik bir dil üzerinden (yabancı düşmanı) gücünü konsolide eden politik aktörlerin toplumsal ve siyasi etkilerini arttırmış olmalarıdır. Bu bağlamda göçmen karşıtlığını temel mesele haline getiren aşırı sağ aktörlerin daha fazla görünür olduğu, seslerini daha gür çıkarttığı ve iktidar politikalarını etkilemeye başladıkları bir konjonktürden bahsedilebilir. Uzun bir süredir aşırı sağ aktörlere ev sahipliği yapan Fransa ve ülkedeki yabancıların (mültecilerin) ilk kez politik bir meseleye dönüşmeye başladığı Türkiye, bu çerçevede önemli iki ülke konumundadır. Bu çalışmada *Reconquête* ve Zafer Partisi, özellikle göçmen meselesine yaklaşımları üzerinden karşılaştırmalı olarak tartışılacaktır. Bu çalışma, aralarındaki bazı farklılıklara rağmen, *Reconquête* ve Zafer Partisi'nin Fransa ve Türkiye'deki ekonomik, toplumsal ve siyasal birçok sorunun kaynağı olarak göçmenleri gördüğünün ve böylece onları "günah keçisi" haline getirdiğinin altını çizmektedir.

Anahtar Sözcükler: Göçmen sorunu, Fransa, Türkiye, Zafer Partisi, Zemmour

Politicizing Fear, Organizing Anger: The Far Right in France (Reconquête) and Turkey (Victory Party)

Abstract

The immigrant-refugee issue, which has been on the agenda of Europe for a while, has become a problem of a wider geography after the Syrian War. The first result of this situation is that political actors who consolidate their power through an exclusionary (xenophobic) political language have increased their social and political influence. In this context, we can talk about a conjuncture in which far-right actors, which make anti-immigrant stance a main issue, are more visible, speak louder and begin to influence government policies. France, which has hosted far-right actors for a long time, and Turkey, where foreigners (refugees) in the country have started to become a political issue for the first time, are two important countries in this context. In this study, *Reconquête* and Victory Party will be discussed comparatively, especially through their approaches to the immigrant issue. This study underlines that, despite some differences between these two political actors, *Reconquête* and Victory Party see immigrants as the source of many economic, social and political problems in France and Turkey and thus making them "scapegoats".

Keywords: Migrant problem, France, Turkey, Victory Party, Zemmour

* Makale geliş tarihi: 14.11.2022
Makale kabul tarihi: 16.06.2023
Erken görünüm tarihi: 17.08.2023

Korkuyu Politikleştirmek, Öfkeyi Örgütlemek: Fransa’da (*Reconquête*) ve Türkiye’de (Zafer Partisi) Aşırı Sağ

Giriş

21. yüzyılın henüz ilk çeyreği tamamlanmasına rağmen terör krizi, ekonomik kriz, mülteci krizi gibi birçok “kriz”le karşılaşıldı ki Jela Krecic 21. yüzyılı bugünden tek sözcükle tanımlamak gerekirse o sözcüğün “kriz” olduğunu belirtmektedir (2020: 9). Aşırı sağcılar, tüm bu krizlerin gerçek nedenlerini aramak yerine bunların suçunu, günah keçisi olarak seçilen ötekilere, yani çoğunlukla göçmenlere yüklemiştir. Böylece dünyanın yeni ötekisinin göçmenler olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bununla birlikte Stephen Castels ve Mark J. Miller’in (2008) belirttiği üzere insanların sürekli bir yerden başka yere göç ettiği “göçler çağı”nda yaşıyoruz. Göç literatüründe kabaca itici ve çekici güçler olmak üzere insanların neden göç ettiğini açıklayan iki teori vardır: Çekici faktörler daha iyi yaşam, siyasi özgürlükler ve ekonomik fırsatlar için gerçekleşirken itici faktörler ise şiddet, çatışma, siyasi krizler gibi krizlerden dolayı zorunlu olarak gerçekleşir (Castels ve Miller, 2008: 31). Günümüzde göçler, Suriye, Afganistan, Pakistan, İran, Venezuela, Ukrayna örneklerinde olduğu üzere savaş, şiddet ve siyasi kargaşalardan dolayı “itici güç” çerçevesinde gerçekleşmektedir. Dolayısıyla kriz çağı olarak nitelendirilen 21. yüzyılda Batılı ülkelere göçlerin artarak devam edeceğini öngörmek mümkündür.

Fransa dâhil olmak üzere Batılı ülkeler uzun yıllardır göçler için varış ülkesi konumundayken Türkiye ise “transit” ülke konumundaydı. Ancak Türkiye, transit ülke olmanın yanı sıra son yıllarda varış ülkesi haline de geldi (İçduygu ve Toktaş, 2005). Zira Batı’ya gitmek zorlaştı ve Türkiye Batı’dan kötü fakat gelinen ülke(ler)den iyi, yani “ehven-i şer” ülke konumuna yerleşti. Bu bağlamda hem Fransa’da hem de Türkiye’de göçmen karşıtlığı üzerinden aşırı sağın yükselişi söz konusudur. Dolayısıyla bu çalışma, Fransa ve Türkiye’de aşırı sağı temsil eden Éric Zemmour’un liderliğindeki *Reconquête* (yeniden fetih) ve Ümit Özdağ’ın liderliğindeki Zafer Partisi’ne odaklanarak ülkedeki bu partilerin söylemlerini karşılaştırmayı amaçlamaktadır. Çalışma kapsamında parti programları ve manifestoları incelenmiş, başta liderler olmak üzere partinin önde gelenlerinin söylemleri eleştirel analize tabii tutulmuştur. Ana hatlarıyla metinde

öncelikle aşırı sağ kavramı açıklanacak, sonrasında Fransa'da ve Türkiye'de aşırı sağın gelişimi ve *Reconquête* ile Zafer Partisi tartışılacak, bitirirken de iki ülkedeki seçilen aşırı sağ hareketlerin/partilerin kıyaslaması yapılacaktır. Bu çalışmada *Reconquête* ve Zafer Partisi'nin Fransa ve Türkiye'deki ekonomik, toplumsal ve siyasal birçok sorunun kaynağı olarak göçmenleri görmesine ve böylece onları "günah keçisi" haline getirmelerine odaklanılacaktır.

Görece yeni olmalarına ve bu anlamda analiz açısından belli sınırlılıkları beraberinde getirmelerine rağmen son dönemdeki gelişmeler her iki hareketin de hem analiz edilmelerini gerektirmekte hem de konjonktürel ve geçici olgular olmayabileceklerini göstermektedir. Nitekim Zemmour, önce 2022 cumhurbaşkanlığı seçiminin ilk turunda %7,07 oy aldı,¹ ardından yapılan 2022 genel seçimlerinin ilk turunda da partisi *Reconquête* %4,24 oy oranına ulaştı.² Ümit Özdağ liderliğindeki Zafer Partisi ise %7'lik seçim barajını geçemeyecek beklentisinin yarattığı baskıya rağmen 14 Mayıs 2023 genel seçimlerinde %2,23 oranında oy aldı.

1. Teorik Çerçeve: Aşırı Sağın Tanımlanması

Aşırı sağ, çeşitli biçimlerde (parti, hareket, politik aktör) uzun bir süredir özellikle Batı'nın gündeminde. 19. yüzyılın sonlarından itibaren ultra milliyetçi, işçi sınıfı hareketine düşman (Saull vd., 2015: 3) ve parlamentarizme karşıtlıkla varlık gösteren bu hareketler iki savaş arası faşizm deneyimleri sonrasında büyük bir itibar kaybettiler. Bu yüzden savaş sonrası dönemde bir süre aşırı sağ partilerin neredeyse görünür olmadığı bir manzara söz konusudur. "Antifaşist zafer, ekonomik büyüme, düşük işsizlik oranları ve sözde bilimsel ırkçılığın gözden düşmesi, aşırı sağ partilerin ortaya çıkışına ve başarısına engel oldu" (Hainsworth, 2008: 1-2). Bu yüzden 1945 sonrası uzun bir süre Batı aşırı sağ, akademisyenlerin, politikacıların ve politik toplulukların merkez ilgisini oluşturmadı (Eatwell, 2004: 1). Marjinal kalan kimi hareketler ise daha çok savaş öncesi deneyimlerle ilişkilendirildi. Faşizm deneyiminin yarattığı korkunun da etkisiyle aralarındaki farkları da silikleştirecek ölçüde doğal olarak bütün aşırı milliyetçi hareketler neo-faşist olarak adlandırıldılar. Dolayısıyla uzun süre boyunca hem yandaşları hem de düşmanları için, iki savaş arası faşizm, çağdaş sağcı grupların kendilerini tanımladığı veya bunun üzerinden tanımlandığı temel bir paradigma sağladı (Prowe, 1994: 289). Tam da bu yüzden Ignazi de 1980'lere kadar aşırı sağ teriminin neo-faşizmle eş anlamda kullanıldığını vurgulamaktadır

1 Bkz. [https://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats/Presidentielles/electresultat__presidentielle-2022/\(path\)/presidentielle-2022/FE.html](https://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats/Presidentielles/electresultat__presidentielle-2022/(path)/presidentielle-2022/FE.html) (20.05.2023).

2 Bkz. [https://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats/Legislatives/electresultat__legislatives-2022/\(path\)/legislatives-2022/FE.html](https://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats/Legislatives/electresultat__legislatives-2022/(path)/legislatives-2022/FE.html) (20.05.2023).

(Ignazi, 2003: 1). Bu adlandırmayı haklılaştıracak biçimde 1980'lere kadar aşırı sağ partilerin faşist öncüllerle ideolojik makasının daha dar olduğunu vurgulamak gerekir. Ancak birçok araştırmacının da ortaya koyduğu üzere sonrasındaki aşırı sağ ailede önemli farklılıklar ve kırılmalar yaşandı.

Belli ölçülerde aşırı sağ hareketler, savaş sonrası Avrupa düzenini, dolayısıyla liberal demokratik uzlaşmayı tehdit etmeye devam etseler de buldukları coğrafyalara göre belli farklılıklar, özgüllükler taşımaktadırlar. Özellikle antagonistik milliyetçilik, ırkçılık, otoriter liderlik ve düzen vurgusu bu hareketlerin, faşist dönemi de kapsayacak şekilde, evrensel karakteri gibi dursa da barış ortamında, oturmuş demokratik kurumların varlığında ve çok kültürlü bir toplumda faaliyet yürütmeleri, giderek daha fazla meşru kabul edilmeleri ve post-kolonyalizmin ürünü olmaları gibi farklılıklar da söz konusudur (Prowe, 1994: 295, 296, 297, 304). Benzer şekilde Hainsworth'e (2008: 2) göre de çağdaş aşırı sağ, liberal ve kapitalist demokrasinin Batı Avrupa'da yerleşik olduğu, uluslararası iklimin değiştiği, küreselleşmenin, Avrupa entegrasyonunun, göç akışının ve çok kültürlülüğün ivme kazandığı bir konjonktürde ortaya çıkmıştır.

1980 öncesi silik de olsa varlık gösteren aşırı sağ partiler, kendilerine öteki olarak, Soğuk Savaş çerçevesinde "komünistleri" almışken 1980 sonrası Sovyetlerin de dağılma sürecine girmesiyle komünistler yerine yeni öteki olarak (çoğunlukla Müslüman) göçmenleri belirlemişlerdir (Davies ve Lynch, 2002: 162). 1980'ler aşırı sağ partiler için bir yeniliğe, böyle olduğu ölçüde de yeniden güçlü şekilde varlık kazanmaya işaret etmektedir. Bu tarihin aşırı sağ aile için en önemli özelliği, artık seçimlerde varlık göstermelerine işaret eden bir *moment* olmasıdır. Bu kapsamda aşırı sağ, artık siyasette merkeze oynayan aktör haline gelmeye başlamıştır. Elbette toplumsal-politik anlamda yaşanan gelişmelerin bu "başarı"nın yakıtı olduğu da akılda tutulmalıdır. Seçim başarıları, yaşanan saldırılar, sığınmacılara yönelen şiddet, etnik azınlıkların kimliklerini daha fazla sahiplenmeleri, politik sisteme karşı artan yabancılaşma, aşırılığa dair propagandanın itibar kazanması ve demokrasinin geleceğine dair artan kaygılar denenmemiş, radikal modelleri sunmalarıyla bu partileri ilgi çekici hale getirmiştir (Eatwell, 2004: 1-3). Mudde'ye göre seçimsel ve politik olarak 21. yüzyıl aşırı sağı üç büyük krizden yararlanarak güçlenmiştir: 11 Eylül terör saldırıları, 2008'deki büyük ekonomik resesyon ve 2015 yılındaki mülteci krizi (Mudde, 2019: 28).

Aşırı sağ hareketler/partiler dünyanın birçok yerinde iktidara gelmeleriyle (Amerika'da Trump, Brezilya'da Bolsonaro, Macaristan'da Orbán, İtalya'da Meloni gibi), güçlü muhalif pozisyon elde etmeleriyle (Fransa'da Le Pen gibi) hatta küçük birer parti görünümünde olsalar dahi gündemi etkileme, yönlendirme kapasiteleriyle (Türkiye'de Zafer Partisi gibi) artık tartışmasız incelenmesi gereken günümüzün en önemli politik olguları arasında yer almaktadırlar. Bu kavramın tanımlaması konusunda sosyal bilimlerin birçok kavramında olduğu

gibi bir uzlaşıdan bahsetmek mümkün değildir. Nitekim “faşist, neo-faşist, neo-popülist, yeni popülist, radikal sağ, radikal sağ popülist, aşırı sağ, popülist, sağcı popülist, göçmen karşıtı ve yeni sağ” gibi birçok farklı etiket belli olguları açıklamak için kullanılmaktadır (Hainsworth, 2008: 9). Üstelik tartışmalı bir kavramsallaştırma olarak aşırı sağ etiketi, bu partilerin ağırlıklı kesimi tarafından da kabul edilmiş değildir. Yine de özellikle faşist hareketlerden ayrı olgulara işaret etmeleri bakımından kavramın giderek daha fazla kullanıldığı ve kabul gördüğü söylenebilir. Bu durum, zor da olsa anlamın sabitlenmesi doğrultusunda epey yol kat edildiğini göstermektedir. Nitekim Mudde’ye göre farklı özellikler yükleyen çok sayıda yazara rağmen (26 aşırı sağ tanım ve en az 58 farklı özellik) bu hareketleri/partileri ortaklaştırabileceğimiz beş özellik bulunmaktadır: “Milliyetçilik, ırkçılık, yabancı düşmanlığı, demokrasi karşıtlığı ve güçlü devlet” (Mudde, 2000: 11). Yine de Mudde’nin (2019: 18) aşırı sağ (*far right*), ekstrem sağ (*extreme right*) ve radikal sağ (*radical right*) olarak ayırıştırıp ekstrem sağ faşizmle ilişkilendirmesinin ve çoğunlukla popülist olan radikal sağ ise daha reformist perspektiften analiz etmesinin aksine aşırı sağ kavramsallaştırmasının özellikle günümüz popülist olmayan hareketleri anlamak için son derece işlevsel olduğunu söylemek mümkündür. Bu anlamda bahsedilen özelliklerin de rahatlıkla çağrıştıracağı üzere aşırı sağ, parti olmayan parti özelliği gösteren, ideolojik olarak sağda konumlanan, faaliyet gösterdikleri siyasi düzenin değerlerinden ayrılan, genellikle ulusu etnik ve dışlayıcı olarak tanımlayan, otoriter siyasi bakışa sahip, demokrasinin güncel işleyişine karşı yeni politik ve değerler sistemi öneren partileri/hareketleri/aktörleri belirtmektedir (Hainsworth, 2008: 11-12). Bu haliyle, yakın dönem semptomatik birçok örnekte de görüldüğü üzere, aşırı sağ, mevcut düzende varlık kazanmakla birlikte sistem karşıtı, çokkültürlülüğe ve çoğulculuğa keskin bir karşıtlık geliştiren, böyle olduğu ölçüde de yabancı unsurlardan (ırk, dil, kültür, medeniyet ya da din üzerinden tarifleyerek) arındırılmış daha uyumlu bir toplum inşasına girişen, küreselleşmeye karşı yerlici, eşitliği yok edici bir edim olarak görüp hiyerarşiyi ve eşitsizliği doğallaştıran, güçlü bir liderliğe sahip ve ağırlıkla popülist stratejiyi de benimseyen politik aktörleri kapsamaktadır.

Çalışmamız açısından önemli olan, Camus ve Lebourg’un (2017) da dördüncü dalga³ olarak tanımladığı, 2001 sonrası aşırı sağ belli temalarla çerçevelemek mümkündür. Literatürün ışığında ve olguların da gösterdiği üzere bu hareketlerin en önemli özelliği olabildiğince İslamofobik olmaları, politik

3 Her iki yazara göre Avrupa aşırı sağ 1945’ten beri dört farklı aşırı sağ dalgayla kendini gösterdi. İlki 1945-1955 arasında 1930’ların totaliter ideolojilerine benzer özelliklerle (neo-faşist) var oldu; ikinci dalga 1950’lerin ortalarında orta sınıf radikalizmiyle ortaya çıktı; üçüncü dalga ise 1980-2001 arası ulusal popülist hareketlerle kendini gösterdi; sonuncu dalga ise 2001 sonrası medeniyetler çatışmasının popülist ifadesiyle varlık kazandı (Camus ve Lebourg, 2017: 44).

statükoları sarsacak ölçüde etkili şekilde popülist stratejiyi kullanmaları, seçimsel birer güç haline gelmeleri, ana akım (özellikle sağ) siyasi partileri kendi politikalarını uygulayan, savunan bir rotaya sokmuş olmaları, göç(men) ve entegrasyon meselesini sürekli şekilde kamusal tartışmaların odağına yerleştirmeleri, yabancı düşmanı olmaları, sistem tarafından büyük ölçüde kabul edilmiş olmaları, ırkçı söylemi farklı dozlarda da olsa sürdürmeleri, mevcut politik elitleri çürümüş görüp karşılaştırmaları, otoriter devleti özellikle güvenlik perspektifinde geri çağırmaları, lider kültüne yaslanmaları ve korkuyu siyasi stratejinin enstrümanına dönüştürmeleridir. Elbette bu özelliklerin belli coğrafyalarda farklılıklar göstereceği de akılda tutulmalıdır. Her halükârda aşırı sağ hareketlerin/partilerin konjonktürün de uygunluğuyla varlıklarını güçlü şekilde sürdüreceklerini öngörmek mümkündür.

2. Fransa’da “Yeni Aşırı Sağ”: Éric Zemmour Fenomeni

Fransa’nın politik manzarası, de Gaulle’ün müdahaleleri ve sonrasındaki düzenlemelerle ılımlı bir biçime demir atmış bir makine görünümündedir. Süreç içinde kurumsal-yasal mekanizmalar (yarı başkanlık, iki turlu seçim sistemi, yasama ile başkanlık sürelerinin eşitlenmesi gibi) sayesinde hegemonik olan iki politik gelenek (merkez sağ ve merkez sol) bu ılımlı biçimin sürdürücüleri oldular. 1968’in etkilerinin en net şekilde görünür olduğu 1980’lerle birlikte, ekoloji, kadın ve gençlik hareketlerinin siyaseti çoğulculuğa doğru zorlamalarına rağmen de Gaullecü Beşinci Cumhuriyet halk sınıflarına kapalılığıyla (politik elitizm), aşırı ya da radikal olarak tarif edilen politik aktörlere çıkardığı engellerle bütünüyle iki partili rejime dönüştü. Bu tarihten sonra belli politikalarda daha çok benzeşerek aralarındaki ideolojik makası aşındıran merkez sağ ve merkez sol uzun süre dönüşümlü olarak iktidara geldiler. Buna karşın toplumsal talepleri karşılama konusundaki yetersizliklerinden dolayı oyunun dışında tutmak istedikleri siyasi geleneklerin (aşırı sağ, radikal sol) giderek daha fazla güçlenmesine zemin hazırladılar. Bu anlamda özellikle 1980’ler, Fransız aşırı sağının da bir tür serpilme dönemi olarak görülebilir.

Jean-Marie Le Pen önderliğinde 1970’lerin hemen başında kurulan Ulusal Cephe (*Front National*) ekonomik ve toplumsal huzursuzlukların yükselmeye başladığı 1980’lerle birlikte kitlelerin ilgisini ve desteğini kazanmaya başladı. Jean-Marie Le Pen’in 2011 yılına kadar süren liderliğinde hareket, sistem ve yerleşik düzen karşıtı, etnisiteye dayalı ultra milliyetçi, anti-semitik, eşitlik karşıtı, yabancı düşmanı, neoliberal ekonomi politikaları savunan bir çizgide gücünü korumayı başardı (Saç, 2017: 272-274). Ancak istikrarlı görünümüne

rağmen parti, liderliği değişene kadar *cumhuriyetçi cephenin*⁴ demir kafesini kıramayıp belli bir marjinalliğe hapsolmek zorunda kaldı. Belli başarılarla (örneğin 2002'de Le Pen'in cumhurbaşkanı yarışında ikinci tura kalması) adından söz ettiren Ulusal Cephe, 2011 yılında partinin başına Marine Le Pen'in geçmesiyle büyük bir dönüşüm ve atılım gerçekleştirdi.

Marine Le Pen, “şeytanlaştırılmaktan kurtulma” stratejisi doğrultusunda bir yandan daha radikal isimleri -babası dâhil- partiden uzaklaştırırken, öte yandan aşırı sağ ideolojiyi popülist stratejiyi öne çıkaracak şekilde silikleştirmeye çalıştı.⁵ Le Pen, müesses nizam karşıtlığını güçlü şekilde devam ettirmesine rağmen Fransızların nazarında diğer politikacılardan biri gibi olduğunu, cumhuriyet için tehdit olmadığını ispatlamaya çalışan, görünürde çelişkili bir politika yürüttü. Yine de baba Le Pen'le yabancı düşmanlığını, (Müslüman) göçmen karşıtlığını kesintisiz şekilde devam ettirmiş olması bakımından benzeşmeye devam etti. Marine Le Pen'in hem bu karşıtlığı sürdürmesinin hem de sorgulanamaz bir değere dönüşmüş cumhuriyete tehdit olmadığını göstermesinin yolu ise aşırı sağ geleneğe cumhuriyetçi kimliği eklemek ve popülist stratejiyi öne çıkarmak oldu. Bu şekilde, göçmenler, laiklik gibi cumhuriyetçi değerlerle uzlaşmaları mümkün olmayan unsurlar oldukları için dışlanması gereken kesimlere dönüştüler. Böylece, baba Le Pen dönemindeki aşırı sağ vurgunun yerini Marine Le Pen'le birlikte güçlü şekilde neo-popülist dili var eden müesses nizam karşıtlığı, doğrudan demokrasi savunusu, AB karşıtlığı, temiz saf olan halkı elitlere karşı savunma, göçmen karşıtlığı ve kültürel cumhuriyetçilik aldı. Bu dönüşüm, antisemitizm örneğinde de olduğu üzere gerektiğinde partinin kendini kabul ettirme doğrultusunda eskinin kimi temalarını terk edebileceğini ve cumhuriyetçi ilkelerin benimsenmesinde görüldüğü üzere, karşı olunan kimi geleneklerle de barışabileceğini gösterdi. Normalleşme açısından sonuç doğurmakla birlikte bu yumuşama çabalarının başka önemli bir sonucu oldu: Eskiye de bazı yönlerden yeniden canlandırmak isteyen yeni bir aşırı sağ hareketin (*Reconquête*)⁶ ve “lider”in (Éric Zemmour) doğuşu. Zira gelinen noktada Fransa'da 1970'lerden 2022'lere kadar neredeyse aşırı sağ tek başına temsil eden FN/RN geleneği, ilk

4 Fransa'da seçimlerin ikinci turunda bütün politik aktörlerin aşırı sağa karşı bir araya gelmesi kastedilmektedir.

5 Bu stratejinin devamı olacak şekilde partinin ismi 2018 yılında Ulusal Birlik (*Le Rassemblement National*) olarak değiştirilirken yakın dönemde ise ilk kez başkanlığa Le Pen ailesi dışından biri (Jordan Bardella) getirildi.

6 “Yeniden Fetih” anlamına gelen bu kavram, hem günümüzde Fransa'nın göçmen Müslümanlar tarafından işgal edildiğini ima etmekte hem de tarihsel olarak İspanya'da krallığı Müslümanlardan arındırma çabalarının olduğu Reconquista dönemine gönderme yapmaktadır.

kez kendisinden daha radikal/aşırı bir pozisyon alan başka bir aşırı sağ hareketle karşı karşıyadır.

2.1. “Yeniden Fetih”le Doğan Yeni Aşırı Sağ

Yeni bir aktör olarak Zemmour’un Fransa siyasetine etkili ve hızlı şekilde dâhil olması ilk etapta aşırı sağ siyasette bir bölünmeye işaret etse de asıl vurgunun bu pastanın büyümüş olduğu üzerine yapılması gerekmektedir.⁷ Zira artık neredeyse yerinden edilemez bir konuma yerleşmiş Le Penci gelenek Zemmour’un ortaya çıkmasına rağmen gücünü korumaya devam etmektedir. Bu durum, Fransa’da aşırı sağ doğuran ekonomik-toplumsal-politik koşulların varlığını arttırarak sürdürdüğünü göstermektedir.⁸ Son 40 yılda gelen iktidarların aynı neoliberal politikaların sürdürücülerine dönüşmeleri, liberal demokrasinin krizi, politik elitizm, toplumsal sorunların ve buna bağlı huzursuzlukların artması, aşırı sağ temaların giderek normalleşmesi sistem karşıtı “aşırı” uçların güçlenmesine yol açtı. Bu anlamda aşırı sağ siyaset için Fransa’nın uzun zamandır olmadığı ölçüde uygun bir zemin oluşturduğu söylenebilir.

Zemmour’un ortaya çıkması üzerine kafa yoran yazarların bir kısmı bu durumu, sistemden ve sistemle özdeşenlerden nefret üzerinde yükselen ve tamamen yozlaşmış olanlarla (politik elitler) bütünüyle temiz olan (halk) arasındaki ayrımla öne çıkan popülist eğilimi günah keçisi olarak göstermektedirler. Souquière (2022: 15) de benzer şekilde Zemmour’un gücünü kamuoyunun aşırı sağcılaşmasına ve popülizmin ülkede kökleşmesine bağlamaktadır. Hakikaten de özellikle 2017’den beri Fransa için bir popülist momentten bahsetmek mümkündür. 2017 seçimlerinin ilk turunda iki önde gelen popülist aktör olan Mélenchon’la Le Pen’in toplam oyu %40’ların üzerindeydi. Bu orana, devrim iddiasıyla öne çıkan, müesses nizam ve sistem karşıtı bir politika yürüten, hatta kimilerince kadife popülizm olarak adlandırılan Macron’u da eklediğimizde popülizmin etki alanı muazzam bir boyuta ulaşmaktadır (Saç, 2017: 57; Raynaud, Gauchet, 2018: 10). 2022’ye gelindiğinde ise Zemmour’la

7 Son cumhurbaşkanlığı seçimlerinin ilk turunda Le Pen ve Zemmour’un toplam oyu %30’un üzerindeydi. Bkz. [https://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats/Presidentielles/elecresult__presidentielle-2022/\(path\)/presidentielle-2022/FE.html](https://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats/Presidentielles/elecresult__presidentielle-2022/(path)/presidentielle-2022/FE.html) (20.05.2023).

8 Fransa’da muhafazakâr ve aşırı sağ siyaseti güçlendiren politik-toplumsal kertede bir dizi gelişme yaşandı: Öncelikle merkez sağ daha muhafazakâr bir hatta çeken Sarkozy’nin başkanlığı ve Fillon’la zirve yapacak çizgi, ikincisi eşcinsel evliliğinin yasallaşması ve buna karşı gelişen *la manif pour tous* gösterileri, son olarak bu durumu bütünüyle katmerleyen 2015 yılındaki terör saldırıları gibi bütün bu gelişmeler Fransız kimliğinin tehdit altında olduğu düşüncesini güçlendirdi.

birlikte popülistlerin oyu %50'lerin üzerine çıkacaktı (Ministère de l'Intérieur et des Outre-mer, 2022). Fakat esasen popülizmin büyüttüğü aşırı sağdan ziyade aşırı sağ da popülizmi de büyüten toplumsal-politik koşullardan bahsetmek gerekir. Karşılanamayan toplumsal talepler politik elitlere olan güveni sarstığı ölçüde sistem karşıtı dil ve eğilimler daha fazla güçlendi. Ülke yakın dönemde bu memnuniyetsizliklere bağlı olarak Gece Ayakta (*Nuit debout*),⁹ Sarı Yelekliler (*Gilets jaunes*),¹⁰ emeklilerin, öğrencilerin, çiftçilerin, aşı karşıtlarının eylemleri gibi bir dizi toplumsal hareketle sarsıldı. Dolayısıyla yeni aşırı sağ bir aktör olarak Zemmour'un ortaya çıkışını da öncelikle toplumsal koşullarda aramak gerekir.

Aşırı sağ için devam eden uygun koşullara ek olarak neredeyse tek başına aşırı sağ siyaseti domine eden Marine Le Pen'in çizgisinden memnun olmayan kesimlerin yarattığı imkânla Zemmour Fransız siyasetinde kendine yer buldu. Zemmour henüz siyasete girmeden önce bugünkü söylemlerinde ve programında olan birçok şeyi daha cesur şekilde bulunduğu medya sektöründe savunmaktaydı.¹¹ Le Pen'in ılımlaşma çabasının rahatsız ettiği daha radikal aktörler ve toplumsal kesimler Zemmour'un 2022 cumhurbaşkanlığı seçimlerinde aday olmasının itici gücü oldu.¹² İki isimden, cumhuriyetçi dili ve ilkeleri kültürel özelliklerle Fransızlığa indirgemeye çalışan Le Pen, özellikle aşırı sağ ideolojiyi gölgede bırakan neo-popülist tarzı ve korumacı ulusal ekonomi vurgusuyla daha çok alt sınıfların desteğini alırken; halktan ziyade Fransızlığa ve ulusa vurgu yapan Zemmour ise özellikle neoliberalizm savunusuyla orta, orta üst sınıf beyaz Fransızların desteğini almaktadır. Bu

- 9 Mart 2016'da başlayan ve başlangıçta özellikle çalışma saatleri ve ücretler konusunda işverenlere daha geniş hareket serbestisi getirecek olan bir yasa tasarısına (*loi travail*) karşı tepkiden doğan, sonrasında ise çok farklı kesimlerin (işçiler, işsizler, öğrenciler, göçmenler, akademisyenler...) katılımıyla bir dizi demokratik talebi eklemlenen toplumsal hareket. Gece Ayakta hareketi ülkede yaklaşık yüzden fazla ilde etkili olmuştur.
- 10 Ekim 2018 yılında akaryakıtta yapılacak fiyat artışına karşı başlayan ve günümüzde de cılız da olsa varlığını sürdüren toplumsal hareket. Sarı Yelekliler, özellikle zamdan etkilenecek olan kent periferilerindeki yurttaşların kent merkezlerini ve meydanlarını büyük otoyolları işgal etmesiyle aylarca ülke gündemini meşgul etmiştir. Hareket, göstericilerin görünürlüklerini arttıran sarı yelek giyiyor olmaları dolayısıyla bu isimle anılmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. <https://birikimdergisi.com/guncel/9241/ayin-sonunu-getiremeyenler-gezegenin-sonunun-gelmesine-karsi> (10.06.2023).
- 11 "2016'da Müslüman göçünü bir "istila" ve "bölgeyi İslamlaştırma mücadelesi" olarak adlandırması, 2019'da Holokost'u inkâr etmesi, 2020'de göçmenleri "hırsızlar", "katiller" ve "tecavüzcüler" olarak" tarif etmesi" bunlardan bazılarıdır (Schir ve Laruelle, 2022: 3).
- 12 Nitekim seçimlerde Marine Le Pen'in babası Jean-Marie Le Pen ve önemli bir figür olan yeğeni Marion Maréchal-Le Pen Zemmour'u desteklediler.

farklılıklarla birlikte Zemmour'u, özellikle göçmen meselesini güvenlik ve varoluş perspektifinden daha radikal şekilde politikleştirmeye çabalamasıyla Le Pen'in de karşısında konumlandırmak mümkündür. Bu karşıtlık aynı zamanda belli açılardan Marine Le Pen öncesi mirasın da sahiplenilmesi ve ondan daha 'aşırı' bir pozisyonun alınması anlamına gelmektedir.

2.2. Aşırı Sağı Aşırılaştırmak: İdeolojiye Geri Dönüş

Zemmour, aşırı sağ ideolojinin daha katı şekilde yeniden ihya edilmesi ve çeşitli temalarla etkili kılınmasını temsil etmektedir. Bu anlamda popülist stratejiye bağlı olarak şeytanlaştırmadan çıkmak isteyen Le Pen'e karşı yeni şeytan rolünü memnuniyetle kabul etmektedir. Özellikle yabancı düşmanlığının aşırı kullanımı, sürekli bir tartışma arayışı, biz (halk, Fransa, ulus) ve onlar (yabancılar, elitler, sol hareketler) arasındaki ikili karşıtlık etrafında örülmüş basit dil onun popülist tarzını güçlendirmektedir (Levy-Bruhl ve Potier, 2022: 6). Zemmour'a göre ülkenin içinde bulunduğu kötü koşulların müsebbibi, ihanet eden elitlerdir. Kendisi ise herkese karşı tek başına mücadele eden, her şeyi cesaretle yüksek sesle dillendiren ve sistemi yerle bir edecek kişidir (Souquière, 2022: 16). Ancak Zemmour'da, bütün bu anlatıya rağmen Le Pen'den farklı olarak popülizmden ziyade aşırı sağ ideoloji baskındır. Bu anlamda birçok popülistin aksine özellikle politik özne olarak halkı ön plana çıkarmadığı görülmektedir. Dolayısıyla milliyetçiliğin popülizme galebe çaldığı iddia edilebilir. Mitsel, soyut ve ebedi ulus vurgusu ideolojisini domine etmektedir. Zemmour, Fransız tarihini yorumlama ve aynı zamanda çarpıtma yeteneğiyle birlikte görece korunaklı, steril bir ulusun varlığını geçmişe atfetmekte, bu ulusun birbiriyle çelişen kahramanlarını ve dönemlerini sahiplenmekte ve bu ulusu yeniden inşa etmenin yollarını aramaktadır (Zemmour, 2010).

Zemmour'un düşüncesini aşırı sağın da sağına yerleştiren temel unsurlar eşitlik karşıtlığı, ultra milliyetçilik ve muhafazakâr temalara olan katı bağlılıktır. Bu doğrultuda ulusu yok edeceğini düşündüğü LGBT+ ve kadın hareketine karşı çıkmakta,¹³ kürtaj yasağını savunmakta, Yahudi kimliğine rağmen ulusun ayrılmaz ve kurucu unsurlarından Katoliklik lehine tutum takınmakta, kimlikçi ve ırkçı bir tavır sergilemekte ve ulusal tercihe dayalı dışlayıcı ve otoriter neoliberal ekonomik politikaları savunmaktadır.

13 Toplumun feministleştirilmesini Fransız ulusu için tehdit olduğunu düşünen Zemmour Simone de Beauvoir'ın *İkinci Cinsiyet (Le Deuxième Sexe)* kitabına karşı olarak *Birinci Cinsiyet (Le Premier Sex)* kitabını yazmıştır. Kitap savaş açılmış, feminize edilmiş, kadınla aynılaştırılmış erkek kimliğinin manifestosu niteliğindedir. Bkz. Zemmour, 2006.

Zemmour'u potansiyel bir güç haline getiren en önemli özelliği Fransa'nın aşırı sağ, milliyetçi ve kimlikçi tarihini konvansiyonel sağ mirasla eklemlemeye çalışmasıdır. Nitekim kendisini de Gaullecü olarak tarif ederek kurucu babanın gerçek varisi pozisyonuna yerleştirmeye çalışmaktadır. Bu anlamda merkez sağ da kapsamaya, sahiplenmeye ve aşırılaşmaya çabalamaktadır. Le Pen, popülist vurguyla bütün politik aktörlere karşı bir kampanya yürütürken Zemmour 19. yüzyılın sonlarında Dreyfus meselesiyle ayrışmaya başlamış aşırı sağla merkez sağı birleştirerek, büyük sağın gerçek temsilcisi olma konusunda bir arzuya yaslanmaktadır. Zemmour, de Gaullecü ulusal bağımsızlık vurgusunu ultra milliyetçilikle harmanlamakta, yine merkez sağın kesintisiz savunduğu serbest piyasaya büyük bir iman göstermekte, muhafazakârların gelenek-aile-kimlik vurgusunu siyasetinin merkezine yerleştirmektedir. Ulusun tarihsel kahramanlarını (Jeanne d'Arc, 14. Louis, de Gaulle, Victor Hugo, Bonaparte...) kutsarken kendisi de Müslüman işgalinden ülkeyi kurtaracak bir lider olarak ayrışmaktadır. Onun sayesinde Fransızlar artık kendilerini evinde hissedeceklerdir. Böylece hem cumhuriyeti hem de Eski Fransa'yı, yani kralcı Fransa'yı eklemlemektedir. Ancak her halükârda, göçmen meselesinde görüleceği üzere kralcı, karşı cumhuriyetçi geleneğin etkisi baskın olan taraftır.

2.3. Korkuyu Büyütmek: “Büyük Yer Değiştirme” ve Göçmenler

Ortaya çıkışından günümüze kadar Zemmour'un en çarpıcı özelliği, bir tür ölüm kalım savaşı halinde gösterdiği gerçek Fransızlarla onun düşmanları olan göçmenler arasındaki çatışmayı öne çıkararak Fransa'nın bölünmüşlüğüne derinleştirmek olmuştur. Dolayısıyla süreklileşmiş bir savunma ve varoluş savaşı söyleminin merkezinde yer almaktadır. Bu bakımdan Zemmour, Ranciereci anlamda bir eşitlik edimi olan politikayı¹⁴ daha ahlaki bir boyuta evirmektedir. Ona göre yöneticiler çatışmayı reddederek ondan sakınacaklarını düşünmektedirler; oysaki yüzyıllardır yapıldığı gibi ya bu güç ilişkisi varsayılp ona göre davranılacak ya da hep birlikte yenilip tasfiye olunacaktır (Llorca, 2022: 9). Dolayısıyla Zemmour, gerçek Fransızlarla ulusun geleneklerini, değerlerini dinamitleyen göçmenler arasında süreklileşmiş örtük bir iç savaş halinin hüküm sürdüğünü düşünmektedir. Hatta Zemmour Müslüman göçmenlerin ülkedeki varlığını Nazi işgaline benzetmektedir (Mediapart, 20.10.2021). Ona göre farklı bir medeniyeti temsil eden göçmenlerin, dinleri ve kültürleriyle Fransız kültürü ve medeniyetiyle uyuşması, aynı topraklar üzerinde barınması mümkün değildir. Parti programının ruhunu yansıtan, 2022 seçim kampanyasının da mottosu olarak

14 Polise karşıt konumlandığı politikayı eşitlik aksiyomuyla ele alan Ranciere'e göre “eşitlik bir ön kabuldür, bir başlangıç aksiyomudur – yoksa bir hiçtir” (Rancière, 2009: 261).

düşünülebilecek “Fransa’nın Fransız kalması” arzusunun yegâne yolu da bu yabancı unsurların “dışarıya atılma”sıdır (Reconquête, 2022).

Zemmour’un kimlikçi ve etnik milliyetçiliğe yaslanan vizyonu daha çok içerdeki belli kesimleri dışlayacak bir sınır çizer ve bu sınırların arındırılması vaadiyle sona erer. Dışardan çekilen kalın çizgi içerde çerçevelenen kesimlerin bu çizginin ötesine atılma arzusuyla (iç düşman) belirginleşir. Zemmour, aşırı sağ alt sınıflar nezdinde ilgi çekici kılan “refah şovenizmi”¹⁵ anlayışına uygun olarak, Le Penci geleneği takip ederek kamusal yardımlarda ve politikalarda Fransızlara öncelik verilmesini savunsa da ondan daha radikal pozisyon alarak göçmenlere adeta savaş açar. “Tek bir toprak parçasında iki medeniyetin olamayacağını” iddia ederek bir tür medeniyetler çatışmasına göndermede bulunur. İç düşman olarak kodlanan göçmenler ise en etkili şekilde büyük yer değiştirme (*grand remplacement*) teorisi üzerinden düşmanlaştırılır. Bu teori, daha önce Renaud Camus tarafından, ırkçı düşüncenin de incelikli bir yansıması olan, *Büyük Yer Değiştirme (Le Grand Remplacement)* kitabında ele alınmıştı. Camus, kirlenme ve göçmen korkusu üzerine yaslanan argümanlarla, ülkede Hristiyan Fransızların azınlığa dönüşeceğini, Müslüman göçmenlerin ise çoğunluk olacağını (karşı sömürgeleştirme) iddia etmiş ve gündemi bir hayli meşgul etmişti (Camus R. , 2012: 73). Terminoloji hiçbir bilimsel veriye ya da hakikate dayanmadan duyguları bu yönde köpürten, Fransız ruhunu, kimliğini kaybetmeye dair korkuyu ötekine (Müslüman göçmen) dair nefrete dönüştüren bir işlev görmektedir. Benzer temaların Fransa’da gittikçe popüler hale geldiğinin bir diğer göstergesi de edebiyattaki yansımalarıdır. Örneğin Fransa’nın terör saldırılarıyla sarsıldığı yıl olan 2015’te yayınlanan Michel Houellebecq’in *Soumission (İtaat)* romanı da François karakteri üzerinden bir yandan Fransız aşırı sağının, konvansiyonel siyasetinin ve üniversite sisteminin eleştirisini yapmakta öte yandan Müslümanlar tarafından yönetilen ve bütün toplumsal-kurumsal yapının buna göre düzenlendiği; kısaca İslamlaşmakta olan bir Fransa’yı gözler önüne sermektedir (Houellebecq, 2021). Dolayısıyla bu örneklerin de gösterdiği üzere Fransa’da Hristiyan, Batılı kimliğin kaybedileceği korkusu giderek daha fazla zemin kazanırken aşırı sağın da üzerinde yükseldiği güçlü bir slogana/argümana dönüşmüş durumdadır. Terminolojiyi politikleştirdiği ölçüde etkili bir araca dönüştüren ise Zemmour olmuştur. En yalın haliyle teori, hakikatin bükülmesiyle kendi topraklarında gerçek Fransızların azınlığa düşeceğini, başka bir medeniyeti temsil eden (Müslüman) radikal göçmenlerin çoğunluğu oluşturacağını iddia etmektedir (Zemmour, 2021). Buna göre aşırı, azılı ve şımartılmış azınlıklar Fransız medeniyetini kolonileştirerek çökmenin eşiğine getirmiştir. Bu savunu, göçmenler politik bir

15 Kavramsallaştırma bağlamında doyurucu bir tartışma için bkz. Herbert 1995.

mesele olarak kalmaya devam ettiği sürece gücünü korumaya devam edeceğe benziyor.

İç savaş vurgusuyla öne çıkan göçmen karşıtlığının merkezi pozisyonu Zemmour'un vaatlerinde, programında da geniş şekilde yer bulmaktadır. Bir lider partisi özelliği gösteren *Reconquête*'in parti programına bakıldığında iktidara gelindiğinde hayata geçirilecek vaatler neredeyse göçmen meselesi etrafında ve aşırı sağ ideolojinin katı şekilde uygulanması doğrultusunda şekillenmektedir: İslam pratiklerinin Fransızlaştırılması, sıfır göçmen politikasının uygulanması, göçten arındırma bakanlığının kurulması, yabancılara yapılan sosyal yardımların kısılması, yurttaşlığa girme koşullarının zorlaştırılması, suçlu/sakıncalı yabancuların ülkeden gönderilmesi, kamusal alanda dini işaretlerin yasaklanması, NATO'dan çıkılması, babasız tıbbi yardımla çocuk sahip olmanın yasaklanması ve çocuklara Fransız olmayan isimlerin verilmesinin yasaklanması...¹⁶ (Zemmour, 2022; Reconquête, 2022). Bu vaatler üzerinde yükselen Zemmour'un varlığının da gösterdiği üzere her halükârda göçmenler yeni aşırı sağın yakıtı olmaya devam edecektir.

3. Türkiye'de Aşırı Sağın Gelişimi ve Doğuşu: Zafer Partisi

Türkiye'de çok partili hayata (1946) geçilmesinden itibaren sağ partilerin genel olarak siyasette hâkimiyeti söz konusudur. Bununla birlikte bugün kullanıldığı anlamda aşırı sağ partilerin ortaya çıkışı Zafer Partisi'yle (2021) başlatılabilir. Soğuk Savaş sürecinde kurulan milliyetçi ve İslamcı partileri tanımlamak için literatürde uç sağ kavramı kullanılmaktadır (Aytürk ve Bora, 2020; Koca, 2021). Uç sağ, kabaca komünistlere karşı devletin bekasını korumayı ve milli ve dini değerlere vurgu yaparak "kimlik siyaseti" gütmeyi amaçlamıştır (Aytürk ve Bora, 2019: 320). Bu bağlamda Ülkücü Hareket'in ve Millî Görüş'ün partilerini uç sağ olarak tanımlayabiliriz. Soğuk Savaş sürecinde "dış mihraklar"ın özellikle de Sovyetlerin "maşası" olarak görülen komünistlerin ülkeyi yıkıp "sosyalist devlet" kurma planlarına karşı uç sağ kendisine devleti savunma görevi yüklemiştir (Koca, 2021). Bu anlamda uç sağ, kendisini devleti savunan "ülkenin gerçek sahipleri" olarak tanımlar. Ancak 1980'lerde Sovyetlerin yıkılması, Türkiye'de de solun bastırılması sonrası sol "tehdit" olmaktan çıkmış, yerine ülkeyi bölmek isteyen "Kürtler" getirilmiştir (Bora ve Can, 2004). Özellikle PKK'nın silahlı eylemlere başlaması sonrası ülkenin bölünme riskine karşı uç sağ, PKK özelinde Kürtleri devletin bekasını tehdit eden kesim olarak kodlamıştır. 2011'de Suriye'de iç savaşın patlak vermesi sonrası

16 Ayrıntılı bilgi için bkz. <https://www.valeursactuelles.com/politique/video-eric-zemmour-veut-franciser-la-pratique-de-lislam> (10.06.2023).

yaklaşık 4 milyon Suriyeli Türkiye'ye göç etmiş ve Türkiye'nin yeni ötekisi olmaya aday olmuştur. 26 Ağustos 2021'de kurulan Zafer Partisi, kendisini göçmen karşıtı olarak tanımlamış ve Avrupa'daki aşırı sağ partiler minvalinde kurulan Türkiye'deki ilk siyasi parti olmuştur.

Zafer Partisi'nin kurulmasına giden süreç, esasında Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) içerisinde başlamıştır. MHP içinde Devlet Bahçeli ve onun Adalet ve Kalkınma Partisi'yle (AKP) yakınlaşmasına tepki gösteren ve başını Meral Akşener'in çektiği parti içi hizip, Bahçeli'ye karşı olağanüstü kongre toplamak istemiştir. Ancak engellemeler sonucunda bu hizip MHP'den ayrılmış ve Akşener'in öncülüğünde 25 Ekim 2017'de İYİ Parti'yi kurmuştur. Özdağ da Bahçeli'yi muhalefet eden kesim içerisinde yer almış ve Akşener'le birlikte İYİ Parti'nin kuruluşunda yer almıştır. Bununla birlikte Özdağ, bir süre sonra İYİ Parti'yi “yumuşak muhalefet” etmekle, “Türk gençliğini aldatmakla” ve “Türkiye'nin Suriyeli mültecilerle örtük şekilde istila edilmesine karşı çıkmayanlarla” (BBC, 4.03.2021) birlikte hareket etmekle suçlamış ve istifa ederek Zafer Partisi'ne giden süreci başlatmıştır.

3.1. Göçmenlerin “Sessiz İstila”sı

Özdağ, *Stratejik Göç Mühendisliği* kitabında, Türk milletinin Anadolu'daki varlığına ve hukukuna yönelik dört büyük tehditle karşılaştığını öne sürer (Özdağ, 2020: 31-35): Bunlardan birincisinin Haçlı Seferleri olduğunu ve bu seferlerin amacının Anadolu'daki Türk varlığını bitirmek anlamına geldiğini iddia eder. İkinci büyük tehdit olarak, 1402'deki Osmanlı ile Timur Devleti arasındaki Ankara Savaşını belirtir. Bu savaş sonrası Osmanlı'nın Fetret Dönemine girdiğini ve yıkılmanın eşiğine geldiğini vurgular. Üçüncü tehdit olarak ise, Birinci Dünya Savaşı'nda yenilen ve Sevr Anlaşması'na mahkûm edilen Türklerin bu anlaşma çerçevesinde Anadolu'daki varlığının sona erdirilmek istenmesini gösterir. Özdağ, Türklerin 1071-1922 arasındaki tehditleri başarıyla savuşturduğunu ancak günümüzde ise “modern kavimler göçü” olarak tarif ettiği yabancılar ve kaçakçılar sorunuyla karşı karşıya olduğunu öne sürer. Roma'nın kavimler göçüyle önce parçalanıp yıkılması gibi Türkiye'nin de stratejik göç mühendisliğiyle “dış mihraklar” ya da “emperyalistler” tarafından parçalanmaya çalışıldığını söyler. Özdağ, M. Greenhill'e referansla stratejik göç mühendisliğini “devletler ya da devlet dışı aktörler tarafından, belli bir bölgede yaşayan nüfusun güçlendirilmesi, zayıflatılması ya da muhtevasının değiştirilmesini sağlayan yollar, askeri ve siyasi amaçlar dâhilinde kasti şekilde yaratılmış iç ve dış göçler” şeklinde tanımlar (Özdağ, 2020: 40). Bu çerçevede Zafer Partisi'nin kuruluş manifestosunda, Türkiye üzerinde oynandığı iddia edilen stratejik göç mühendisliğinin amacının, “Türkiye'yi sığınmacılar üzerinden iç çatışmaya sürüklemek ve Türkiye iç çatışma ile mücadele ederken,

Türkiye'den güney ve doğu Anadolu'yu koparmak" (Zafer Partisi, 2021a: 6) olduğu belirtilmiştir.

Zafer Partisi, Türkiye'nin göçmenler tarafından adeta "sessiz istila"¹⁷ altında olduğunu ve göçmenlerin birçok sorunu da beraberinde getirdiğini öne sürer. İlk olarak göçmenlerin Türkiye'deki kamu hizmetleri üzerinde ciddi yük olduğu, başta sağlık ve eğitim olmak üzere kamu hizmetlerinde bozulmaya yol açtığı ifade edilir (Özdağ, 2020: 85). Özdağ, çok kısa sürede 13 milyon¹⁸ göçmenin ülkeye gelmesinin ve göçmenlerin önemli kısmının dil bilmemesinin, devletin işleyişinde ciddi baskı oluşturduğunu söyler. Ayrıca Suriyeli göçmenlerin önemli kısmının Gaziantep, Hatay, Şanlıurfa, Kilis gibi sınır illerinde olmasından dolayı, bu şehirlerde bozulmanın daha kötü durumda olduğunun altı çizilir. Üstelik eğer önlem alınmazsa, birçok kentte Türklerin göçmenler karşısında azınlığa düşeceği, kısaca Arap nüfusunun Türk nüfusunu geçeceği ileri sürülür (Özdağ, 2020: 63).

Göçmenlerle birlikte ülkede güvenlik sorunu olduğu iddia edilmiştir. Özdağ, bir devletin siyasal-bürokratik yaşamının %60-65'ini güvenlikle ilgili hususların oluşturduğunu, askeri, diplomatik ve siyasi meselelerin ortak güvenlik penceresinden ele alınması gerektiğini belirtir (Özdağ, 2009: 168). İlk olarak göçmenlerle birlikte ülkenin istikrarsız hale geleceği; ekonomik, siyasi, kültürel ve toplumsal sorunlarla karşı karşıya kalacağı; az gelişmişlik ve orta gelir tuzağından kurtulamayacağı için de içeriden zayıflayarak dış müdahalelere açık hale geleceği ileri sürülmektedir (Özdağ, 2020: 71). Özellikle sınır bölgesinde oluşan istikrarsızlık, Arap nüfusunun Türk nüfus üzerinde yapacağı baskının, ülkenin bölünmesine, başka bir deyişle Kürt devletinin kurulmasına zemin hazırlayacağı iddia edilir. Arap milliyetçiliğinin de ülkede artacağı, sınır bölgesinde yoğunlaşan Suriyelilerin Türkiye'den toprak koparmak isteyeceği iddia edilir. Bunun yanı sıra Suriyelilerin Türklere oranla daha fazla suçla karıştığı, Suriyeli mafyaların türediği ve bu çerçevede ülkenin kaosa sürüklendiği öne sürülmektedir. Bu çerçevede göçmenlerden dolayı Türk halkının sokağa rahat bir şekilde çıkamadığı ve taciz edilme korkusundan dolayı Türk kadınlarının da evlere mahkûm edildiği belirtilir:

17 Özdağ'ın finansörlüğünde hazırlanan, Hande Karacasu tarafından çekilen ve 5 milyondan fazla izlenen *Sessiz İstila* (2022) kısa filmi, göçmenlerin Türkiye'yi istila etmesine dikkat çekmiş ve kamuoyunda tartışılmıştır bkz. <https://www.youtube.com/watch?v=EpPo5vjC2bE> (15.11.2022).

18 Özdağ, kaçaklar ve göçmenlerin sayısında farklı rakamlar vermekte; başta göçmenlerin sayısının 5 milyon olduğunu iddia ederken, sonrasında 8 milyon, daha sonra 10 milyon, en son da Türkiye'deki göçmenler ve kaçakların sayısının "çok üst kaynaklardan teyitli" olduğunu iddia ederek 13 milyon olduğunu söylemiştir (*Gerçek Gazete*, 17 Ağustos 2022). Hâlbuki resmi rakamlara göre Türkiye'de 3,6 milyon Suriyeli, 400 bin civarı da diğer uyruklardan göçmen vardır (UNHCR, 31.10.2022).

Zafer Partisi, “Burası cennet ve huriler var” diyerek sarkıntılık yapılan, taciz edilen ve artık vatanının yollarında rahat yürüyemeyen Türk kadınlarının hakkını savunuyor. Zafer Partisi, kendi ülkesinde sığınmacılardan korkmak zorunda kalan, kendi şehrinde bazı mahallelere, caddelere, sokaklara giremeyen Türk halkının hakkını savunuyor (Zafer Partisi, 2021a: 12).

Zafer Partisi’nin söylemlerinde göçmenlerden dolayı ülkenin içinde bulunduğu “kaos” ortamının Afganistan ve Suriye’den Türkiye’ye uyuşturucu trafiğini arttırdığı, ülkenin eskiden uyuşturucu için transit ülke iken bugün artık pazar konumuna geldiği ileri sürülmektedir. Hatta göçmenlerle birlikte ülkede uzun süredir görülmeyen hepatit-b, tüberküloz ve cüzzam gibi hastalıkların da tekrar görülmeye başlandığı, dolayısıyla göçmenlerin ülkenin sağlığını tehdit ettiği öne sürülmüştür (Özdağ, 2020: 57).

Zafer Partisi, göçmenlerin ülkeye diğer önemli zararının ekonomi boyutunda olduğunu öne sürmüştür. AKP iktidarı altındaki ülkenin kötü yönetimden dolayı zaten krizde olduğu, göçmenlerden dolayı da bu krizin derinleştiği ve Suriyeli göçünün Türk ekonomisine yükünün 2020 sonu itibarıyla 80 milyar doları geçtiği iddia edilmiştir. Parti göçmenlerden dolayı Türk işçilerinin işini kaybettiğini, esnafın kepenk kapattığını belirtmiş, bir anlamda göçmenler karşısında sıradan insanların hakkını savunduğunu söylemiştir:

Zafer Partisi İstanbul’da işini Suriyeliye kaybeden Türk tekstil işçisinin, eşinin ve çocuğunun karnını doyurmasının hakkını savunuyor. Zafer Partisi, 8 milyon insanın Türkiye’ye gelmesinden dolayı gıda fiyatlarının artması neticesinde pazardan çöp toplamak zorunda kalan Ayşe Teyzenin hakkını savunmaktadır. Zafer Partisi, İstanbul’da, Konya’da, Mersin’de, Gaziantep’te Suriyelilerden ötürü artan kiralardan dolayı geçim sıkıntısı ağrılaşan Türk insanının partisidir (Zafer Partisi, 2021a: 11).

Bu bağlamda Zafer Partisi, adeta Türkiye’deki ekonomik krizinin yükünü göçmenlere yüklemiş ve “onları” günah keçisi olarak kodlamıştır.

Zafer Partisi, “göçmen istilası” sebebiyle Türk kültüründe bozulmaların oluşacağını öne sürer. Türkiye’nin Balkanlar, Kafkasya ve Ortadoğu arasında köprü iken Arap nüfusunun artmasından dolayı bu özelliğini kaybedeceği ve gerek kültürel gerekse siyasi olarak Ortadoğulaşacağı belirtilmiştir. Türkiye’nin milli kimliğinin Hanefi-Maturidi ve Alevi-Bektaşî çizgisindeyken göçmenlerin cihadçı “Selefi” çizgiyi savunduğunu; Selefi çizginin Türk milli kimliği üzerinde baskı oluşturduğunu ve Türkiye’de hızla yayılmaya başladığı vurgulanmıştır (Özdağ, 2020: 84). Zafer Partisi’nin geleneksel milliyetçi-muhafazakârlığın dışında seküler, şehrili ve bireysel değerlere (Altundağ, 2022: 157) vurgu yaptığını, bu kapsamda seküler milliyetçi olarak tanımlanabileceğini

söyleyebiliriz. Böylece partinin, selevi kültürüne karşı laiklik, cumhuriyet gibi değerleri savunduğunu belirtebiliriz. Dolayısıyla Türkiye ve Suriye halklarının önemli kısmı, kendisini “Müslüman” olarak tanımlasa hatta AKP, Suriye’den Türkiye’ye göçü, ensar-muhacir ilişkisi çerçevesinde değerlendirse bile, Zafer Partisi her ülkenin farklı kültürel değerlere ve din anlayışına sahip olduğunu öne sürmektedir.

3.2. Ülkenin Yeniden Kurtuluşu Zafer’de

Zafer Partisi, göçmenler ve kaçaklardan dolayı ülkenin içinde bulunduğu durumu, var olma ya da yok olma şeklinde ele alır. Partiye göre, Kurtuluş Savaşı’ndan 100 yıl sonra, “emperyalistler” stratejik göç mühendisliğiyle ülkenin demografisini değiştirmeyi hedeflemekte bu bağlamda da Türkiye’ye göçmenler üzerinden saldırmaktadırlar (Zafer Partisi, 2021b: 49-50). Bu saldırıdan çıkışın ise, kendi öncülüklerinde Kuvâ-yi Milliye ruhuyla bir araya gelmeyle olabileceğini öne sürerler. Buradan hareketle, iktidara geldiklerinden itibaren 365 gün içerisinde tüm kaçak ve göçmenlerin ülkelerine gönderilmesini hedeflemektedirler. Amaçları doğrultusunda, iktidara geldiklerinde “göçü durdurma ve geri çevirme projesi” olarak adlandırdıkları *Anadolu Kalesi* projesini uygulamayı planlamaktadırlar (Zafer Partisi, 2021b: 59). Bu planın amacının Suriyelileri evlerine göndermenin yanı sıra yeni göçleri de engellemek olduğu; yeni göçleri durdurmak için ise askeri, siyasi, hukuki, diplomatik ve istihbari önlemlerin alınacağı belirtilmiştir. Ayrıca yine bu plan dâhilinde alınacak önlemler çerçevesinde Türkiye’deki gençlerin beyin göçünün de engellenmesi hedeflenmektedir. 1000 yıldır bu topraklarda yaşayan Türklerin 1000 yıl sonra da burada olmasının (Özdağ, 2004: 200) ancak kendi öncülüklerindeki milli politik yapıyla mümkün olacağı öne sürülür. Bu anlamda Kurtuluş Savaşı, nasıl ki Atatürk liderliğinde toplanan Kuvâ-yi Milliye ruhuyla kazanıldıysa, göçmenlere karşı mücadelenin de ancak Özdağ liderliğindeki Zafer Partisi etrafında toplanmayla “zafer”le sonuçlanacağı vurgulanmıştır. Dolayısıyla Özdağ’ın Türkiye’yi ikinci kez kurtararak “ikinci Atatürk” olmak istediği çıkarımını yapabiliriz. Göçmenlerin gitmesi sonrası da Türkiye’nin huzur ve refaha kavuşacağı, ekonomik krizin çözümleneceği, kamu hizmetlerinin kalitesinin artacağı ve milli kimlik ve kültürün gelişeceği ortamın tekrar oluşacağı iddia edilmektedir:

Hastanelerde onun da ücretini sizin ödediğiniz hiçbir Suriyeli sizden sonra gelip, sizin önünüze geçemeyecek. Hastaneden çıktıktan sonra gittiğiniz eczanede siz ücretle ilaç alırken, Suriyelinin bedava ilaç aldığını görmeyeceksiniz. Okulda çocuğunuz Suriyeli öğrenci de dersi takip edebilsin diye öğretmen dersin seviyesini düşürdüğü için eğitim kalitesinin düştüğü bir ortamdan kurtulacak. Sokaklarımızda çocuklarımızı zehirleyen

Afgan ve Suriyeli mafya grupları dolaşmayacak. 8 milyon sığınmacı ve kaçak ülkelerine döndükleri zaman kiralar azalacak. 8 milyon sığınmacı ve kaçak ülkelerine döndüğü zaman temel gıda maddeleri başta olmak üzere gıda maddelerinin fiyatları azalacak, alım gücü artacaktır (Zafer Partisi, 2021a: 14).

Özetle, Zafer Partisi'nin söylemlerinde göçmenlerin gitmesiyle ülkenin “zincirlerinden kurtulan at gibi şahlanacağı” belirtilmiştir (Zafer Partisi, 2021a: 15).

Zafer Partisi, parti programında ülkenin devlet krizi, milli birlik krizi, ekonomik kriz ve sığınmacılar ve kaçaklar krizi olmak üzere çok boyutlu krizlerle karşı karşıya olduğunu belirtir (Zafer Partisi, 2021b: 25-32): Devlet krizi, milli birlik krizi ve ekonomik krizin bir şekilde aşılabileceğini ancak sığınmacılar ve kaçaklar kriziyle ülkenin demografisinin değişmesi halinde, bu durumun diğer bütün krizleri de ağırlaştıracağını vurgular. Bu kapsamda Özdağ, sadece kendilerinin bu krizi aşabileceğini zira diğer partilerin “müesses nizamı” devam ettirmek isteyen “düzen partisi” olduklarını öne sürer.¹⁹ Zafer Partisi, popülist çerçevede kendilerini bu “sessiz istilaya” dur diyen “saray rejimi ve sarı muhalefeti” de sessiz istilaya teslim olanlar şeklinde ele alır. Türkiye siyasi yapısını iki hat üzerinden okuyan Özdağ, düzen partilerinin Hürriyet ve İtilaf Fırkası'nın devamı olduklarını; adem-i merkeziyetçiliği savunduklarını, neoliberal politikaları uyguladıklarını ve sığınmacıların kalmasını istediklerini belirtirken kendilerinin Kuvâ-yi Milliye'nin devamcısı olduklarını; üniter devleti savunduklarını, iktidara geldiklerinde de kamucu ekonomik politikaları uygulayacaklarını ve göçmenleri göndereceklerini belirtir (Çakır, 22.04.2022). Ayrıca kendilerinin sığınmacıların ülkelerine dönmelerini isteyen Türk milletinin “tek ve gerçek temsilcisi” olduklarını belirtmiş ve halkın taleplerini siyasete dâhil ettiklerini öne sürmüştür. Dolayısıyla bu parti, “emperyalistlerin” Türkiye üzerindeki oyunları çerçevesinde göçmenlerin devletin bekasını tehdit ettiğini, ancak kendi öncülüklerindeki ikinci kurtuluş savaşıyla emperyalistlerin stratejik göç mühendisliği oyununun bozulacağını ileri sürer.

Zafer Partisi, 14 Mayıs 2023 Genel Seçimleri'ne Ata İttifakı içerisinde girmiş ve ortak cumhurbaşkanı olarak Sinan Oğan'ı desteklemiştir. Oğan da tıpkı Özdağ gibi, ana gündemini göçmen karşıtlığı üzerinden oluşturmuştur. Oğan aldığı %5,17 oyla, Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin ikinci turu için anahtar aday konumuna gelmiştir. Nitekim ikinci tura kalan Kemal Kılıçdaroğlu, 28 Mayıs 2023 Cumhurbaşkanlığı seçimlerini adeta göçmenler için referanduma çevirmiş;

19 Bkz. Uğur, Oğuzhan (04.08.2022). “Mevzular Açık Mikrofon, 1. Bölüm: Zafer Partisi Genel Başkanı Ümit Özdağ”, *Babalatv*, <https://www.youtube.com/watch?v=aXpC6Q-XiUk&t=6908s> (31.10.2022).

göçmenlerin gitmesini isteyenlerin kendisini, kalmasını isteyenlerin de Recep Tayyip Erdoğan'ı desteklediğini söylemiştir (Kılıçdaroğlu, 18.05.2023). Böylece Zafer Partisi, seçimlerde meclise girecek oyu elde edememiş olmasına rağmen göçmenleri Türkiye'nin temel meselelerinden biri hale getirmesinden dolayı görece "başarılı" olmuştur.

4. Fransa ve Türkiye'de Aşırı Sağın Karşılaştırılması

Fransa'da ve Türkiye'de aşırı sağın taban bulmasının temel sebebi, her iki ülkenin de ekonomik, toplumsal ve politik koşullarıdır. Her iki ülkede de göçmenlerin sayılarının fazla olması, halkı tedirgin etmekte, Özdağ ve Zemmour da bu tedirginliği halk nezdinde daha da büyümeye çalışmaktadırlar. Nitekim gerek Fransa'da gerekse Türkiye'de halk büyük oranda, göçmenler konusunda kaygılıdır ve çoğunluk onların ülkelerine geri dönmesini istemektedir. Örneğin, Fransızların %71'i (Teinturier v.d., 2022), Türkiye halkının %70'i göçmenler konusunda kaygılıdır (Erdoğan, 2021: 124). Bu zeminden hareketle her iki lider de kendi ülkelerinde "korcu iklimi" yaratmaya, toplumsal benliği sürekli tehdit ve korku içerisinde tutarak toplumu çocuklaştırmaya çalışmaktadırlar (Çoban, 2009: 48). Duygular siyasal süreçlerin yönünün belirlenmesinde önemli bir unsur olabildiği için (Özkan Kerestecioğlu, 2012: 30) Özdağ ve Zemmour "korcu ve tehdit" aracılığıyla kendi ülkelerinin siyasal sistemlerini dönüştürmeyi hedeflemektedirler. Bunu yaparken de komplo teorilerinden faydalanmaktan geri durmayarak "büyük yer değiştirme" ya da "stratejik göç mühendisliği" gibi teorilerle ülkenin göçmenler tarafından "işgal" edilmekte olduğunu, hatta işgal edildiğini öne sürmektedirler. Komplo teorileri daha çok karşılaşılan sorunlar karşısında acil analiz yapmak gerektiğinde ortaya çıkar ve meseleyi anlamaktan ziyade bertaraf etmeyi amaçlar (Moskovici, 1996: 50). Bir düşünce sistemi ve bir eylem yöntemi olarak kurulması yirminci yüzyılla birlikte gerçekleşen komplo teorilerinin hedefindeki grup ise azınlık olan ötekilerdir. Komplo zihniyeti halkı, şeyleri ve eylemleri biri temiz diğeri kirlili olmak üzere iki sınıfa ayırır (Moskovici, 1996: 47). Komploculuk, özünde "iyi" olduğu varsayılan bir yapının "kötü"ye gitmesinin arkasındaki nedenin, bu "iyi"nin gerçekleşmesini istemeyen güçler tarafından yürütülen bir "kötülük" olduğu varsayımına dayanmaktadır (Moskovici, 1996: 52). Bu çerçevede "büyük yer değiştirme" ya da "stratejik göç mühendisliği" teorileri, Fransa ve Türkiye'nin iyi durumda iken "büyük bir plan çerçevesinde" göçmenlerle "kötü"ye gittiğini öne sürer. Her iki parti de göçmenlerin gitmesiyle huzurun ve refahın geleceğini iddia etmektedir.

Özdağ ve Zemmour, göçmenlerin "devletin bekası"nı tehdit ettiğini öne sürmekte, onlara karşı yeniden kurtuluş mücadelesi verilmesi gerektiğini iddia etmektedirler. Her iki lider de Fransa ve Türkiye'nin zor zamanlarında rol oynamış de Gaulle ve Atatürk'e vurgu yapmakta, devletin göçmenlerden dolayı

içinde bulunduğu acziyet durumunda kendilerine rol düştüğünü söylemektedirler. Başka bir deyişle içinde bulunulan durumdan diğer partiler “müesses nizamı” savundukları ya da “düzen partisi” oldukları için ancak kendilerinin liderliğinde kurtuluşun ya da “zafer”in olacağını öne sürmektedirler. Dolayısıyla gerek Özdağ gerekse Zemmour kendilerini “kurtarıcı lider” olarak tanımlamaktadırlar. Amaçlarının ise göçmenler başta olmak üzere her türlü tehdide karşı hazırlıklı “milli güvenlik devleti” kurmak olduğunu belirtebiliriz. Zeynep Şarlak “milli güvenlik devleti”nin çerçevesini şu şekilde çizmektedir (Şarlak, 2022: 28-36): Bu devlet anlayışında, (i) dünya “iyi”ler ve “kötü”ler arasında mücadele alanı olarak tanımlanır, (ii) her türlü “düşman”a karşı her an hazırlıklı ve teyakkuza olmaya vurgu yapılır, (iii) “hepimiz birimiz, birimiz hepimiz için” felsefesi benimsenir, (iv) siyasi kararlar kapalı kapılar ardında “büyük resmi gören” politik elitler tarafından alınır ve (v) tüm bunlar da bir lider etrafında toplanarak gerçekleştirilir. Bu anlamda siyaset sıfır toplamı bir oyun olarak kurgulanır.

Fransa ve Türkiye örneğinde aşırı sağ, genel olarak teorik yanı güçlü ya da doktriner hareketlerdir. Siyaseten uzlaşıdan ziyade çatışmayı tercih ederler. Hatta “uzlaş”ıyı “müesses nizamdan” yana olmak ya da “düzen partisi” haline gelmek şeklinde değerlendirirler. Özdağ ve Zemmour’un entelektüel kimlikleri ve yazdıkları kitaplar göz önünde bulundurulduğunda, kendi partilerinin ideologları olduklarını öne sürebiliriz. Bu bağlamda Platoncu anlamda kendilerini “filozof-kral” olarak tanımladıklarını; hem teoriyi belirleyen hem de pratiği uygulayan olarak gördüklerini söyleyebiliriz. Bu bakımdan lider odaklı aşırı sağ siyaseti, lidere vurguyu güçlendirerek sürdürmeleri söz konusudur.

Fransa ve Türkiye örneği üzerinden aşırı sağ partilerinin temel farkının göçmenlerle kendilerini ayırıştırma yöntemi üzerinden olduğu söylenebilir. Fransa’da göçmenlerin çoğunlukla Müslüman, yerli halkın ise Hıristiyan (Katolik) olması durumu, aşırı sağa göçmenleri kolay bir şekilde ötekileştirme imkânı vermektedir. Dolayısıyla göçmenlerle olan mücadele adeta siyah ile beyaz kadar net olup Hıristiyan medeniyetine karşı İslam medeniyetinin “savaş”ı gibi lanse edilmektedir. Bu bağlamda Avrupa’daki aşırı sağ partilerin genel özelliği (bu çalışmanın teorik kısmında ele alındığı üzere) İslamofobik olmaktır. Türkiye örneğinde ise, yerli halkın ve göçmenlerin çoğunlukla Müslüman olduğu akıld tutulursa din üzerinden bir karşıtlık geliştirmek zorlaşmaktadır. Bununla birlikte Zafer Partisi, 100 yıllık Cumhuriyet deneyimi üzerinden Türk halkını göçmenlerden ayırıştırmakta, böylece iki farklı kültür üzerinden ayırım yapmaktadır.

Fransa ile Türkiye arasındaki farklardan bir diğeri de göçmenlerin “niteliğine” dairdir. Fransa uzun yıllardır göç alan bir ülke olarak göçmenler için cazip bir ülke olmuş, bu bağlamda “çekici güç” çerçevesinde göçmenler gelmiştir. Türkiye ise, yukarıda da tartışıldığı üzere, transit ülke konumundayken

son yıllarda hem transit ülke hem de varış ülkesi konumuna yerleşmiştir. Bununla birlikte Türkiye'ye gelenlerin kendi ülkelerindeki savaştan ya da istikrarsızlıktan kaçan “itici güç” çerçevesinde insanlar olduğunu, bir bakıma Türkiye'yi “ehveni şer ülke” olarak gördüklerini ifade edebiliriz. Ayrıca Türkiye'deki nitelikli göçmenlerden fırsatını bulanların da Batı'ya gitmek istediğini belirtebiliriz ki Türkiye'nin kendi nitelikli insanları içinde de Batı'ya göç etmek isteyenlerin sayısının azımsanmayacak miktarda olduğunu söyleyebiliriz. Hatta Zafer Partisi, iktidara geldiği takdirde Türkiye'deki “beyin göçü”nü de engellemek için çalışmalar yaptığını beyan etmiştir. Bu bağlamda Türkiye'de aşırı sağ, göçmenlerin “niteliksiz” olduğunu, onların devlete yük olmaktan başka “faydaları” olmadığını öne sürmektedir.

Fransa ve Türkiye örneklerinin diğer bir farkı da Zemmour, LGBT+ ve kadın hareketine “ulusu ve aileyi yok edeceği” gerekçesiyle net bir şekilde karşı çıkarken Özdağ'da bu netliğin görülüyor oluşudur. Özdağ, bir söyleşisinde siyasi LGBT+'ya karşı olduğunu ancak son kertede cinsel tercihin özel yaşam meselesi olduğunu öne sürerek insanların özel yaşamına karışılmayacağını öne sürmüştür.²⁰ Zemmour'un Katoliklik vurgusuna karşın Zafer Partisi'nin görece “seküler” bir çizgide olması, net bir şekilde LGBT+'ya karşı olmaması için bir etken olabilir. Diğer bir neden olarak da LGBT+ hareketinin Türkiye'de Batı'ya kıyasla görünür ve güçlü olmaması, bu bağlamda aşırı sağ için “aileyi sarsacak” tehlike olarak görülmemesi de gösterilebilir.

Fransa'da ve Türkiye'de yapılan araştırmaya göre, Fransızların %44,9'u (Finchelstein ve Teinturier, 2022: 19), Türklerin de %48'i (Kentel ve Ete, 2022: 4) kendilerini milliyetçi olarak tanımlamaktadır. Bu kapsamda aşırı sağın Fransa ve Türkiye örneğinde olduğu üzere “bizi ele geçirecekler”, “işimizi kaybedeceğiz”, “kültürümüzü kaybedeceğiz” gibi söylemlerle halktaki göçmen karşıtlığını büyüterek milliyetçiliği arttırdığını ve toplumu kutuplaştırdığını söyleyebiliriz. İki örnek de demokrasi, çokkültürlülük, çoğulculuk gibi değerler yerine “devletin bekası” için çoğunlukçuluğa ve “milli kültüre” vurgu yapmaktadır. Fransa'da aşırı sağ, bu temaları uzun süredir dillendiren Le Pen öncülüğünde ana akım siyasetin temel öğelerinden biri haline geldi ve son dönemde içerisinden mevcut aşırı sağın da sağı olarak, bu makale çerçevesinde ele aldığımız, Zemmour'un başını çektiği hareketi doğurdu.

Fransa ve Türkiye'deki benzer toplumsal, ekonomik ve siyasal koşulların aşırı sağı yarattığını söyleyebiliriz. Göçmenler aslında her iki ülkede de sorunların gerçek sebeplerini örtmek için adeta “günah keçisi” olarak seçilmişlerdir. Bu bağlamda Zemmour ve Özdağ göçmenleri Karaman'ın Derrida'dan ödünç alarak kullandığı şekliyle “*pharmakos*” olarak görmüş (Karaman, 2022), başka bir deyişle göçmenleri toplumun günahlarından

20 Bkz. https://www.youtube.com/watch?v=e7_fpLiFR-k (11.11.2022).

arındırmak için kurban olarak seçmişlerdir. Göçmenlerin gitmesiyle ülkenin “kurtulacağı” ya da “zafer” elde edileceği ve tüm sorunların çözüleceğini ima etmişlerdir. Fransa’da aşırı sağ, daha eskidir zira göçmenlerin gelişi daha eskiye dayanır. Ayrıca Fransa’da yerli halkın çoğunluğunun Hıristiyan, göçmenlerin çoğunluğunun da Müslüman olması, aşırı sağa göçmenlere karşı kültürel ayrımı kullanması açısından imkân verir. Türkiye’de ise Fransa’ya kıyasla aşırı sağ henüz emekleme aşamasındadır. Ayrıca Türkiye halkının çoğunluğunun Müslüman, göçmenlerin de çoğunluğunun Müslüman olması, aşırı sağın göçmenlerle yerli halk arasında ayrımı netleştirmesinde elini zayıflatır. Bununla birlikte Türkiye’de aşırı sağın göçmen karşıtlığı söyleminin özellikle 2023 Genel Seçimleri’nde “söylem” düzeyinde ana akım hale geldiğini söyleyebiliriz. Eğer Türkiye’de göçmen karşıtlığı söylemine karşı kapsayıcı dil örgütlenemez ve devlet politikaları çerçevesinde meselenin çözümüne ya da en azından vatandaş nezdinde hafifletilmesine yönelik adımlar atılmazsa, aşırı sağın da parti -ya da Fransa’da olduğu gibi partiler- olarak ana akım hale gelebileceğini söyleyebiliriz. Bu anlamda Fransa’yı, Türkiye için bir prototip olarak düşünmek mümkündür.

Sonuç

Göçmen karşıtlığı üzerinden şekillenen Fransa’nın ve Türkiye’nin “yeni aşırı sağ”ı toplumsal memnuniyetsizliklerin her iki ülkede de arttığı bir atmosferde öne çıkmışlardır. Birisi (Zemmour) göçmen karşıtlığını daha da keskinleştiren bir politik hatta kendisine alan kazanmaya çalışırken; ötekisi (Zafer Partisi) neredeyse tek bir mesele etrafında (mültecilerin varlığı) politik ikbalini inşa etmeye çalışmaktadır. Bu inşada uzun yıllardır aşırı sağ hareketlerin temel savunuları arasında olan argümanlar (güvenlik sorunlarının nedeni oldukları, işsizlik gibi ekonomik sorunların kaynağı oldukları, ulusun ruhuyla uyuşmayacak, onları çürütecek unsurlar oldukları vb.) olağanca gücüyle toplumun üstüne boca edilmektedir. Her iki hareket de ülkelerinin temel sorunlarının düğüm noktası olarak “uyumsuzlar”ın (Müslüman göçmenler-Suriyeli mülteciler) varlığını görmekte, çözümü ise bunlardan arındırılmış bir ülkede bulmaktadır. Bu anlamda çoğunlukla komploya dayalı ve post-hakikat çağına uygun olarak korkuyu büyüten/köpürten bir siyaset yürütmektedirler. Bu tabloda göçmenler adeta fiili bir iç savaşın düşman unsurunu oluştururken, savaşın kaybedilmesi durumunda (göçmenlerin varlığını arttırarak sürdürmeleri) köklü bir tarihe, medeniyete sahip iki ülke çökmenin eşğine gelecek, asli unsurlar olan yerli halk kendi öz yurdunda azınlığa/paryaya dönüşecektir. Dolayısıyla bir tür varoluş mücadelesinin olduğu, bu anlamda siyasetin de bir mutlak kazanma ya da kaybetme oyununa dönüştüğü söylenebilir.

Çeşitli benzerliklerle birlikte Fransa’da daha köklü bir geçmişe sahip olan yabancı düşmanı aşırı sağ Türkiye için (olumsuz) bir örnek olarak görmek

mümkündür. Halkın yaşadığı sıkıntılarının, karşılanamayan taleplerinin yarattığı öfkenin rahatlıkla toplumun yeni ötekisi olan mültecilere yönelmesinin politik imkanını temsil eden Zafer Partisi bir ikaz olarak okunabilir. Bu sürecin iyi yönetilememesi durumunda parti daha büyük bir güce erişebilir ya da benzeri yeni politik hareketler ortaya çıkabilir. Her halükârda, özellikle seçim başarıları elde etmek ya da mevcut pozisyonlarını korumak için halk arasında popüler olan temaları sahiplenme eğilimine girerek, mevcut politik aktörlerin belli konularda göçmen karşıtı aşırı sağ bir çizgiye meyletmesi daha olasıdır. Nitekim bu durumu açıklayan “bulaşma etkisi”ne dair birçok çalışma da ana akım partilerin gerçekten de aşırı sağın özellikle yerlici ve göç(men) karşıtı duruşunu belli biçimlerde kopyaladığını göstermektedir (Schwörer, 2021:24). “Bulaşma etkisi”nin doğal sonucu ise bu aşırı sağ temaların daha geniş bir seçmen grubuna ulaşması ve günün sonunda bu partilere de ‘normalleşecek’ ölçüde daha fazla meşruiyet kazandırmasıdır. Fransa bu ihtimallerin hayat bulduğu en somut örneği sunmaktadır. Orta ve uzun vadede gerek Türkiye için gerekse Batı küresi için “yeryüzünün lanetlileri” ya da çağın yeni proleterleri olan göçmenler kamusal tartışmaların öncelikli meselesi kalmaya devam edeceğe benziyor. Bu noktada mevcut hegemonyaya (göçmen karşıtlığı) karşı (daha eşitlikçi ve insani) alternatif politikaların inşası, aşırı sağın (karşı hegemonyasının) yükselişine panzehir olabilir.

Kaynakça

- Altundağ, Mehmet Yaşar (2022), “Seküler Milliyetçiliğin Doğuşu ve Yükselişi”, *Birikim*, 398-399: 156-165.
- Aytürk, İlker ve Tanıl Bora (2020), “Yetmişli Yıllarda Sağ-Sol Kutuplaşmasında Siyasî Düşünceler”, Kaynar, Mete Kaan (Der.), *Türkiye'nin 1970'li Yılları* (İstanbul: İletişim Yayınları): 307-328.
- BBC (2021). “Ümit Özdağ İYİ Parti'den İstifa etti, Meral Akşener 'Temel Hakem Millettir, Başarılar Diliyorum' Dedi”, <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-56278841> (31.10.2022).
- Bora, Tanıl ve Kemal Can (2004), *Devlet ve Kuzgun: 1990'lerden 2000'lere MHP* (İstanbul: İletişim Yayınları).
- Camus, Renaud (2012), *Le Grand Remplacement* (Paris: Renaud Camus).
- Camus, Jean-Yves ve Nicolas Lebourg (2017), *Far-Right Politics in Europe* (London: The Belknap Press of Harvard University Press) (Çev. Jane Marie Todd)
- Castels, Stephen ve Mark J. Miller (2008), *Göçler Çağı: Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri* (İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi) (Çev. Bülent Uğur Bal, İbrahim Akbulut).
- Çakır, Ruşen (2022), “Ümit Özdağ Ruşen Çakır ve İzleyicilerin Sorularını Yanıtladı”, *Medyascope*, <https://www.youtube.com/watch?v=b3Zfq3Q5KXk> (31.10.2022).
- Çoban, Barış (2009), “Medya, Resmi Tarih ve Milliyetçilik”, Çoban, Barış (Der.), *Medya Milliyetçilik Şiddet* (İstanbul: Su Yayınları): 29-61.

- Davies, Peter ve Derek Lynch (2002). *Fascism and the Far Right* (New York: Routledge).
- Eatwell, Roger (2004), "Introduction: The New Extreme Right Challenge" Eatwell, Roger ve Cas Mudde (Der.), *Western Democracies and the New Extreme Right Challenge* (London: Routledge): 1-17.
- Erdoğan, M. Murat (2021), *Suriyeliler Barometresi 2020* (Ankara: Eğiten Kitap Yayıncılık).
- Finchelstein, Gilles ve Brice Teinturier (2022), "L'illusoire Demande de Radicalité", Finchelstein, Gilles (Der.), *Le dossier Zemmour: Idéologie, Image, Électorat* (Paris: Fondation Jean Jaures Edition).
- Hainsworth, Paul (2008), *The Extreme Right in Western Europe* (London: Routledge).
- Houellebecq, Michel (2021), *İtaat* (İstanbul: İthaki) (Çev. Başak Öztürk).
- Gerçek Gazete (2022), "Ümit Özdağ: "Türkiye'de Kaçak veya Kayıtlı Toplam 13 Milyon Göçmen Var. 'Çok Üst Kaynaklardan' Teyitli. Kesin sayı", <https://gercekgazete.com/umit-ozdag-turkiyede-kacak-veya-kayitli-toplam-13-milyon-gocmen-var-cok-ust-kaynaklardan-teyitli-kesin-sayi/> (31.10.2022).
- Ignazi, Piero (2003), *Extreme Right Parties in Western Europe* (Oxford: Oxford University Press).
- İçduygu, Ahmet ve Şule Toktaş (2005), *Yurtdışından Gelenlerin Nicelik ve Niteliklerinin Tespitinde Sorunlar* (Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi).
- Karaman, Haydar (2022), "'Onlar Bizden Daha Çok Hakka Sahip': Kilis'te Bir Pharmakos", Koca, Bayram ve Altınoluk, Duygu (Der.), *"Suriyeliler Her Yerde!" - Yerliler ve Göçmenler* (İstanbul: İletişim Yayınları): 19-46.
- Kentel, Ferhat ve Hatem Ete (2022), *Türkiye'de Milliyetçilik Algısı* (İstanbul Politikalar Merkezi) https://ankaraenstitusu.org/wp-content/uploads/2022/07/milliyetcilik_compressed.pdf (22.05.2023).
- Kılıçdaroğlu, Kemal (18.05.2023), "CHP Lideri ve Cumhurbaşkanı Adayı Kılıçdaroğlu: Vatanını Seven Bizimle Omuz Omuza Versin, Vatanını Seven Sandığa Gelsin!", <https://chp.org.tr/haberler/chp-lideri-ve-cumhurbaskani-adayi-kilicdaroglu-vatanini-seven-bizimle-omuz-omuza-versin-vatanini-seven-sandiga-gelsin> (22.05.2023).
- Koca, Bayram (2021), *"Kürtler Aslında" – Uç Sağın Kürtlere Bakışı* (İstanbul: İletişim Yayınları).
- Krecic, Jela (2020), "Son Gerisayım ya da Komedi ve Antihümanizmden Çıkarılacak Dersler", Krecic, Jela (Der.), *Son Gerisayım – Avrupa, Mülteciler ve Sol* (İstanbul: Metis Yayınları): 9-20 (Çev. Barış Engin Aksoy).
- Levy-Bruhl, Milo ve Frédéric Potier (2022), "De quoi Zemmour est-il le nom ? Une forme pathologique de dépolitisation" Finchelstein, Gilles (Der.), *Le dossier Zemmour: Idéologie, Image, Électorat* (Paris: Jean Jaures Editions).
- Llorca, Raphaël (2022), "La secousse Zemmour" Finchelstein, Gilles (Der.), *Le Dossier Zemmour: Idéologie, Image, Électorat* (Paris: Fondation Jean Jaures Editions).
- Mediapart (20.10.2021), "L'équipe de Campagne d'Éric Zemmour : Le Listing Secret", <https://www.mediapart.fr/journal/france/201021/l-equipe-de-campagne-d-eric-zemmour-le-listing-secret> <https://www.mediapart.fr/journal/france/201021/l-equipe-de-campagne-d-eric-zemmour-le-listing-secret> (01.11.2022).
- Ministère de l'Intérieur et des Outre-mer (2022), *Résultats de L'élection Présidentielle 2022* [https://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats/Presidentielles/electresult__presidentielle-2022/\(path\)/presidentielle-2022/FE.html](https://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats/Presidentielles/electresult__presidentielle-2022/(path)/presidentielle-2022/FE.html) (01.11.2022).
- Moskovici, Serge (1996), "Yabancı Parmağı - Komplo Zihniyeti", *Birikim*, 90: 45-59.

- Mudde, Cas (2000), *The Ideology of the Extreme Right* (Manchester: Manchester University Press).
- Mudde, Cas (2019), *The Far Right Today* (Cambridge: Polity Press).
- Özdağ, Ümit (2009), "Türk Milliyetçiliği ve Jeopolitik", Bora, Tanıl (Der.), *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce-Milliyetçilik* (İstanbul: İletişim): 168-178.
- Özdağ, Ümit (2016). *Türk'ün Vatanla İmtihanı* (İstanbul: Destek Yayınları).
- Özdağ, Ümit (2020), *Stratejik Göç Mühendisliği* (Ankara: Kripto Basın Yayın).
- Özkan Kerestecioğlu, İnci (2012), "Korku ve Siyaset: Türk Sağının Ezberlerini Çözümlemek", Özkan Kerestecioğlu, İnci ve Güven Gürkan Öztan (Der.), *Türk Sağı Mitler, Fetişler, Düşman İmgeleri* (İstanbul: İletişim Yayınları): 29-46.
- Prowe, Diethelm (1994). "'Classic' Fascism and the New Radical Right in Western Europe: Comparisons and Contrasts", *Contemporary European History*, 3(3): 289-313.
- Rancière, Jacques (2009), *Filozof ve Yoksulları* (İstanbul: Metis Yayınları) (Çev. Aziz Ufuk Kılıç).
- Raynaud, Philippe ve Marcel Gauchet (2018), "Macron, an I", *Le Débat*, 4(201): 4-15.
- Reconquête (2022), "Programme de Reconquête", <https://www.parti-reconquete.fr/programme> (20.05.2023).
- Saç, Selman (2017), "Görünenin Ötesinde, Popülizmin Gölgesinde Fransa'nın Yakın Dönem Siyaseti", *Birikim*, 355(Dezenformasyon ve Muhalefet): 50-61.
- Saç, Selman (2017), "Front National: Radikal (popülist) Sağdan (ılımlı) Neo-popülist Sağa", *Mülkiye Dergisi*, 41(1): 259-290.
- Schwörer, Jakob (2021), *The Growth of Populism in the Political Mainstream-The Contagion Effect of Populist Messages on Mainstream Parties' Communication* (New York: Springer).
- Şarlak, Zeynep (2022), *Türkiye'nin Milli Güvenlik Devleti: Kökeni, Gelişimi, Dönüşümü* (İstanbul: İletişim Yayınları).
- Saull, Richard, Alexander Anievas, Neil Davidson ve Adam Fabry (2015), "The Longue Durée of the Far-right: An Introduction", Saull, Richard, Alexander Anievas, Neil Davidson ve Adam Fabry (Der.), *The Longue Durée of the Far-Right* (New York: Routledge): 1-21.
- Schir, Périne ve Marlène Laruelle (2022), "Eric Zemmour, The New Face of the French Far Right: Media-Sponsored, Neoliberal, and Reactionary", *The Journal of Illiberalism Studies*, 2(2): 1-17.
- Souquière, Mathieu (2022), "Feu de paille médiatique ou embrasement démocratique?", Finchelstein, Gilles (Der.), *Le dossier Zemmour: Idéologie, Image, Électorat* (Paris: Fondation Jean Jaures Editions).
- Teinturier, Brice, Jean-François Doridot ve Pierre Latrille (2022, Mars), *Les Français et l'immigration dans le cadre de la campagne électorale* (IPSOS).
- Uğur, Oğuzhan (04.08.2022). "Mevzular Açık Mikrofon, 1. Bölüm: Zafer Partisi Genel Başkanı Ümit Özdağ", *Babalatv*, <https://www.youtube.com/watch?v=aXpC6Q-XiUk&t=6908s> (31.10.2022).
- UNCHR (2022). Türkiye'deki Mülteciler ve Sığınmacılar, https://www.unhcr.org/tr/turkiyedeki-multeciler-ve-siginmacilar?utm_source=aposto (31.10.2022).
- Zafer Partisi (2021a), "Zafer Partisi Kuruluş Manifestosu", <https://zaferpartisi.org.tr/kurulus-manifestosu/> (31.10.2022).
- Zafer Partisi (2021b), "Zafer Partisi Parti Programı", <https://zaferpartisi.org.tr/parti-programi/>, (31.10.2022).

Zemmour, Eric (2021), "Eric Zemmour Explique sa Théorie du "Grand Remplacement", https://www.youtube.com/watch?v=07ComFfBed4&ab_channel=Europe1 (06.10.2021).

Zemmour, Eric (2006), *Le Premier Sexe* (Paris: Éditions Denoël).

Zemmour, Eric (2014), *Le Suicide Français* (Paris: Éditions Albin Michel).

Zemmour, Eric (2014), *Mélancolie Française* (Paris: Le Livre de Poche).

Zemmour, Eric (2022), "Pour Que la France Reste la France, Mon Programme", https://assets.nationbuilder.com/themes/61c071ce4764e8b1483d1a8c/attachments/original/1648220408/programme_eric_zemmour_presidentielle_2022.pdf?1648220408 (01.11.2022).